

Розділ 2

РЕГІОНАЛЬНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ
ДОСЛІДЖЕННЯ

DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.2\(62\).33-38](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2023.2(62).33-38)
УДК 338.43.02:005.332.4]:339.924(4)

Белей Н.П.

СТРАТЕГІЧНА МАТРИЦЯ КОНТЕНТУ ФУНКЦІЙ ФЕРМЕРСТВА В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

У статті визначено поняття базових та підтримуючих функцій фермерства в контексті євроінтеграційних процесів. Вперше побудована стратегічна матриця контенту функцій фермерства в умовах євроінтеграції, що дозволяє окреслити лінійку стратегічних завдань фермерів та регіональної влади для прийняття оптимального управлінського рішення з метою створення стійкої та довгострокової конкурентоспроможності.

Ключові слова: стратегія; стратегічне управління; фермерство; регіон; функції фермерства; стратегічна матриця контенту; євроінтеграція.

Постановка проблеми. Євроінтеграція додає великі можливості та великі ризики для розвитку бізнесу, регіону та окремої країни. Можливості обумовлені головним чином розширенням ринків збуту, а ризики тим, що фермерство опиняється в середовищі, яке мало знайоме для бізнесу та достатньо агресивне стосовно конкурентної боротьби. І саме це вимагає активізувати дії регіональної влади у сфері підтримки фермерської діяльності в умовах євроінтеграції. Для визначення стратегічного орієнтуру регіонального фермерства доцільно окреслити функції, які воно виконує, опинившись в умовах євроінтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Функціональний аналіз бізнесу знаходиться в центрі уваги українських та закордонних дослідників. Функція «створення такої законодавчої бази, яка б забезпечувала захист у процесі земельних відносин для забезпечення безпеки країни» описана групою вітчизняних та закордонних (йорданських) дослідників Hisham Jadallah Mansour Shakhatreh, Farouq Ahmad Faleh Alazzam, Mariya Vashchyshyn, Nazar Shparyk, Zoriana Gontar [2]. Заслугове уваги позиція Chrisitne Falkenreck, Grzegorz Leszczyński, Marek

Zieliński, які вважають, що в умовах кризових ситуацій, до яких віднесено пандемію ковід, «компанії явно почали розглядати вартість і ефективність каналів зв'язку» [1], що активізує аналітичну функцію; у підтримку даного твердження звучить точка зору Н.Кубіній та ін., які вважають, що аналітична функція, що містить «поточний та стратегічний аналіз доходу, використовуючи статистично-математичні методи» [5] дозволяє значно зменшити ризики бізнесу, в тому числі й фермерських господарств. Доцільність широкого застосування аналітичної функції підкреслена українськими вченими, які вважають, що «порівняльна оцінка рівня економічного прогресу» [3], проведена по показниках Польщі та України дозволяє виявити ресурси подальших економічних трансформацій. Мікловда В.П. [6] з одним думцями стверджують, що функції управління розвитком регіону або фермерства вимагають дослідження «Рейтинг конкурентоспроможності України за критерієм ефективності праці» [6]. Принципи функціонального аналізу запропоновані Theo Böhler та Dietmar A. Salamon [4]. Кубіній Н.Ю. та ін. доводять, що на рівні регіону важливу роль відіграє функція підтримки малого бізнесу [7], як в промисловості, так й сільському господарстві. При всій широті поглядів на функціональне наповнення розвитку фермерства та регіону в цілому класифікація функцій в наукових дослідженнях за принципом участі бізнесу в євроінтеграції відсутня.

©Белей Н.П., ст.викладач кафедри економіки і підприємництва, Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»
e-mail: natalia.beley@uzhnu.edu.ua, ORCID:
<https://orcid.org/0000-0001-6452-6173>

Метою даної публікації визначено дослідження функцій фермерства, які дозволять ефективно та результативно включитися в євроінтеграцію, що дасть змогу їх класифікувати та використати для побудови стратегічної матриці розвитку.

Результати дослідження. Дослідження показує, що увагу доцільно сконцентрувати на таких функціях як задоволення попиту (а відповідно й потреб); виробнича, економічна, соціальна, демографічна та функція участі в поділі

праці (яка в умовах євроінтеграції зміщується в бік міжнародного поділу праці).

Всі функції в залежності від їх ролі в забезпеченні конкурентоспроможності фермерських господарств в європейському економічному середовищі поділені на базові та підтримуючі. Серед базових євроінтеграційних функцій виділяємо функцію задоволення потреб та функцію участі в міжнародному поділі праці (рис.1).

Рис.1. Функції фермерства в умовах євроінтеграції (складено автором)

Перші дві функції віднесені до базових в наслідок наступної аргументації.

Функція задоволення попиту базується на потребах. Зростання потреб виступає одним з законів економічного розвитку. В теорії стратегічного управління є два підходи до застосування механізму потреб при прийнятті стратегічних управлінських рішень. Перший спрямований на їх формування, а потім – задоволення. Даний варіант стратегічних дій бізнесу, регіону, країни притаманний інноваційній сфері, тоді, коли нові товари, послуги обумовлюють появу нових потреб. Прикладом може бути поява мобільних телефонів, потреба в яких виникла після винаходу мобільного зв'язку; потреба в телебаченні виникла після появи телевізорів і т.д. Звичайно, передбачити перспективність продукту з точки зору появи в ньому потреби є найвищою компетенцією стратегії.

Другий шлях роботи з потребами – ідентифікація існуючих, визначення тенденцій до їх зростання та орієнтація ділової активності на їх задоволення. Вибір того або іншого шляху залежить від багатьох факторів, в тому числі від регіональної стратегії підтримки фермерства та бізнесу в цілому.

Функція задоволення попиту містить два варіанти контенту: задоволення попиту населення та задоволення попиту промисловості.

Вибір того або іншого контенту визначає спрямованість дій маркетингового характеру: просування продукту для населення суттєво відрізняється від системи просування продукту до виробника продукції фермерства.

Функція участі в поділі праці передбачає два контенти. Перший – це спеціалізація на виробництво визначених продуктів й концентрація на ефективному використанні ресурсів та задоволенні потреб. Диверсифікацію в даному дослідженні розглядаємо як орієнтацію ділової активності в різних напрямках, таких як асортимент продукції, ринки, інше.

Диверсифікація, з одного боку, знижує ризик, але з іншого – вимагає збільшення витрат на ресурси, що може призвести до зниження ефективності фермерської діяльності. Тому на початковому етапі участі в євроінтеграційних процесах рекомендовано застосовувати спеціалізацію як базову функцію.

Інші функції внесені до групи підтримки, внаслідок того, що вони підтримують оптимальне, продуктивне виконання базових функцій в умовах євроінтеграції.

Доцільно відмітити, що така класифікація є достатньо умовною й пропонується саме в межах даного дослідження.

Так, виробнича функція забезпечує цілеспрямованість та доцільність такого виробництва, яке лежить в основі бізнесу, обумовлює вибір технологічного та організаційно-технічного концепту бізнесу. Виробнича функція підтримує функцію задоволення попиту, визначає

якість продукту та його ринкову перспективу, яка реалізується саме функцією задоволення попиту. Також концентрація на певних технологіях суттєво впливає на результативність спеціалізації.

Економічна функція пов'язує залучені ресурси з результативністю їх використання, забезпечує при цьому економічні вигоди.

Таблиця 1

Стратегічна матриця контенту функцій фермерства в умовах євроінтеграції

Контент функцій	Індекс контенту	Функції						
		А	Б	В	Г	Д	Е	Ж
		Задоволення попиту з боку промисловості	Виробнича	Економічна	Соціальна	Культурна	Демографічна	Участь у поділі праці
Задоволення попиту з боку промисловості	1	A1						
Задоволення попиту з боку населення	2	A2						
Виробництво екологічно чистої продукції	3		B3					
Виробництво інноваційної продукції	4		B4					
Виробництво традиційної продукції	5		B5					
Раціональне використання ресурсів	6			B6				
Забезпечення рентабельності	7			B7				
Перманентний розвиток бізнесу	8			B8				
Розвиток регіональної економіки	9			B9				
Зростання доходів членів фермерського господарства та громади	10				G10			
Підтримка розвитку соціальної інфраструктури	11				G11			
Розвиток інноваційної культури	12					D12		
Поглиблення традиційної культури	13					D13		
Зростання місцевого населення громади та регіону	14						E14	
Збільшення переселенців, мігрантів	15						E15	
Спеціалізація	16							J16
Диверсифікація	17							J17

Джерело: побудовано автором

На основі стратегічної матриці, обираючи функцію, визначають її контент, що дозволяє побудувати лінійку стратегічних завдань, які концентрують функції та їх наповнення. Так, для успішної участі фермерських господарств Закарпаття в Євроінтеграційних процесах в якості прикладу рекомендовано побудувати наступну лінійку.

Лінійка:
f(A1),f(B4),f(B8),f(G10),f(D12),f(E15),f(J16).

A1 - В умовах євроінтеграції встановлювати контакти з промисловими підприємствами, які

переробляють та доводять до євростандартів готову продукцію.

B4 – виробництво інноваційної продукції, що дозволяє реалізовувати стратегію «знімання верхків».

B8 – економічна функція спрямована на перманентний розвиток бізнесу, що інтегрує в собі інші контенти.

G10 – застосування стратегії матеріального стимулювання працівників фермерських господарств;

Д12 – впровадження інноваційної продукції корелює з інноваційною культурою,

Е15 – військові дії обумовлюють переміщення робочої сили. Внаслідок відносної безпечності Закарпатської області є можливість залучення тимчасово переміщених осіб, які володіють високими професійними якостями та орієнтовані на розвиток й інновації.

Ж16 – спеціалізація є більш ризикованим, але разом з тим, менш затратним контентом участі в поділі праці, ніж диверсифікація.

Закономірним є необхідність узгодження стратегічної матриці та побудови лінійки стратегічного контенту функцій фермерських господарств з регіональною стратегією розвитку (табл.2). Так, виробництво інноваційної продукції вимагає активної регіональної підтримки, Демографічна функція та її контент також залежить від демографічної політики регіону (спрямованої на розвиток місцевого населення або орієнтованої на збільшення мігрантів).

Таблиця 2

**Рекомендації з впровадження лінійки стратегічних завдань фермерських господарств
Закарпатської області**

Функція	Контент	Індекс в матриці	Сфера	Рекомендовані дії для фермерських господарств	Рекомендовані дії для регіональної влади
Формування попиту	Попит промисловості	А1	Маркетинг	- проведення стратегічного аналізу, - впровадження системи стратегічного управління маркетингом.	- консалтингові центри, - центри контролю стратегічної активності фермерських господарств; - торгово-промислова палата, - залучення науковців для вивчення можливих перспективних потреб, що сформуєть попит на продукцію, - інші
Виробнича	Виробництво інноваційної діяльності	Б4	Виробництво		
Економічна	Перманентний розвиток	В8	Всі сфери діяльності		
Соціальна	Зростання доходів працівників та підвищення доходів членів громади й на цій основі розширення податкової бази.	Г10	Всі сфери діяльності		
Культурна	Розвиток інноваційної культури	Д12	Всі сфери діяльності		
Демографічна	Збільшення переселенців, мігрантів	Е15	Всі сфери діяльності		
Участь в поділі праці		Ж16	Всі сфери діяльності		

Джерело: побудовано автором

Висновки та перспективи подальших досліджень. Всі функції в залежності від їх ролі в забезпеченні конкурентоспроможності фермерських господарств в європейському економічному середовищі поділені на базові та підтримуючі. Серед базових євроінтеграційних функцій виділяємо функцію задоволення потреб та функцію участі в міжнародному поділі праці. Інші функції (виробнича, економічна та ін.) віднесені до групи підтримки, внаслідок того, що вони підтримують оптимальне, продуктивне виконання базових функцій в умовах євроінтеграції.

Ідентифікація функцій дозволяє представити стратегічну матрицю контенту функцій фермерства в умовах євроінтеграції, що дозволяє окреслити лінійку стратегічних завдань фермерів та регіональної влади для прийняття оптимального управлінського рішення з метою створення стійкої та довгострокової конкурентоспроможності.

В майбутньому заплановано побудувати модель стратегічного управління розвитком фермерства в умовах євроінтеграції на засадах функціонального підходу.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Chrisitne Falkenreck, Grzegorz Leszczyński, Marek Zieliński ADJUSTING B2B SALES INTERACTIONS TO COVID19. *Стратегічні імперативи сучасного менеджменту*: Зб. матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції. К.: КНЕУ, 2022. С.16-20.
2. Hisham Jadallah Mansour Shakhathreh1 , Farouq Ahmad Faleh Alazzam , Mariya Vashchyshyn , Nazar Shparyk , Zoriana Gontar. Methodological Approach for Developing Legal Frameworks to Protect Land Relations in Homeland Security. *International Journal of Safety and Security Engineering* Vol. 13, No. 3, June, 2023, pp. 501-507 Journal homepage: <http://iieta.org/journals/ijssse>
3. Kubiniy N., Zavadyak R., Hudzovata L. (2021) The human factors of the national economic development: a comparative analysis of Poland and Ukraine. *Conference Proceedings Determinants Of Regional Development* , [S.l.], n. 2, p. 331-343, dec. 2021. Available a.t: <http://pes.pwz.pila.pl/index.php/proceedings/article/view/206>.
4. Theo B`uhler, Dietmar A. Salamon. *FUNCTIONAL ANALYSIS*. 8 June 2017. <https://people.math.ethz.ch/~salamon/PREPRINTS/funcana.pdf>
5. Кубиній Н.Ю., Данайканич О.В., Кубиній В.В. Методичні аспекти аналізу доходу підприємства. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2020. Вип.1.(55), с. 97-102.
6. Мікловда В.П., Кубиній Н.Ю., Мошак С.М. Рейтинг конкурентоспроможності України за критерієм ефективності праці. Демографія та соціальна економіка. - 2015. - № 3. - С. 199-208. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2015_3_17
7. Мікловда В.П., Ступко А.В., Брітченко І.Г., Кубиній Н.Ю. Малий бізнес як фактор розвитку конкурентоспроможності регіону. Полтава: ООО «Техсервіс», 2012. 200 с.

REFERENCES

1. Chrisitne Falkenreck, Grzegorz Leszczyński, Marek Zieliński (2022) ADJUSTING B2B SALES INTERACTIONS TO COVID19. *Strategic imperatives of modern management: Collection. materials of the VI International Scientific and Practical Conference*. К.: KNEU, 2022. pp. 16-20. [in English]
2. Hisham Jadallah Mansour Shakhathreh , Farouq Ahmad Faleh Alazzam , Mariya Vashchyshyn, Nazar Shparyk , Zoriana Gontar. (2023) Methodological Approach for Developing Legal Frameworks to Protect Land Relations in Homeland Security. *International Journal of Safety and Security Engineering* Vol. 13, No. 3, June, 2023, pp. 501-507 Retrieved from: Journal homepage <http://iieta.org/journals/ijssse> [in English]
3. Kubiniy N., Zavadyak R., Hudzovata L. (2021) The human factors of the national economic development: a comparative analysis of Poland and Ukraine. *Conference Proceedings Determinants Of Regional Development* , [S.l.], n. 2, p. 331-343, dec. 2021. Retrieved from: <http://pes.pwz.pila.pl/index.php/proceedings/article/view/206> [in English]
4. Theo B`uhler, Dietmar A. Salamon. *FUNCTIONAL ANALYSIS*. 8 June 2017. Retrieved from: <https://people.math.ethz.ch/~salamon/PREPRINTS/funcana.pdf> [in English]
5. Kubiniy N.Yu., Danaikanych O.V., Kubiniy V.V. (2020) Metodychni aspekty analizu dokhodu pidpriemstva. [Methodical aspects of enterprise income analysis] *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia «Ekononika»*. Vyp.1.(55), s. 97-102. [in Ukrainian]
6. Miklovda, V.P., Kubiniy, N.Yu., Moshak, S.M. (2015). Reitynh konkurentospromozhnosti Ukrainy za kryteriiem efektyvnosti pratsi. [Rating of competitiveness of Ukraine according to the criterion of labor

efficiency]. Demohrafiia ta sotsialna ekonomika – Demography and social economy, 3, 199-208 http://nbuv.gov.ua/UJRN/dse_2015_3_17 [in Ukrainian]

7. Miklovda V.P., Stupko A.V., Britchenko I.H., Kubiniy N.Yu. (2012) Malyy biznes yak faktor rozvytku konkurentospromozhnosti rehionu [Small business as a factor in the development of the competitiveness of the region]. – Poltava: OOO «Tekhservis», 200 p. [in Ukrainian]

Отримано 20.07.2023